

T-62/02. sz. ügy

**Union Pigments AS
kontra
az Európai Közösségek Bizottsága**

„Verseny – EK 81. cikk – Kartell – Cink-foszfát-piac – Bírság – A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése – A jogsértés időtartama és súlya – Az arányosság és az egyenlő bánásmód elve – Megsemmisítés iránti kereset”

Az Elsőfokú Bíróság ítélete (ötödik tanács), 2005. november 29. II - 5066

Az ítélet összefoglalása

- 1. Verseny – Kartellek – Vállalkozások közötti megállapodások – A jogsértés és időtartama bizonyításának a Bizottságra háruló terhe – A kartellból a saját érdekében időlegesen kilépő vállalkozás – Nem tényleges kilépés
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)*

2. *Verseny – Kartellek – Vállalkozások közötti megállapodások – Állítólagos kényszer alatt történő részvétel – Igazolásként nem minősülő körülmény olyan vállalkozás számára, amely nem élt azzal a lehetőséggel, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságokhoz panaszt nyújtson be*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés; 17. tanácsi rendelet, (3) cikk)
3. *Verseny – Kartellek – Valamely vállalkozásnak való betudás – Ugyanazon jogsértés keretében más vállalkozások által tanúsított magatartások alapján fennálló felelősség – Megengedhetőség – Szempontok*
(EK 81. cikk, (1) bekezdés)
4. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértések súlya – Enyhítő körülmények – A jogsértésnek a Bizottság beavatkozását követően történő megszüntetése – Esetenkénti értékelés*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)
5. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértések súlya – A jogsértés egésze hatásainak figyelembevétele*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 1. pont, A. alpont)
6. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértések súlya – A szankciók egyéniesítésének elve – A súlyosító, illetve enyhítő körülmények figyelembevételére történő alkalmazás*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk)
7. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértések súlya – Enyhítő körülmények – A vállalkozás passzív vagy vezetőjét követő szerepe*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 2. és 3. pont)
8. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – A jogsértések súlya – Enyhítő körülmények – A kartellben megállapodottól eltérő magatartás – Értékelés*
(17. tanácsi rendelet, 15. cikk)

9. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Az érintett piacon történő károkozásra való tényleges képesség mértéke – Az érintett vállalkozás piaci részesedésének releváns jellege (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
10. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Az érintett vállalkozások azonos meghatározott kiindulóponttal rendelkező csoportokra való osztása – Feltételek (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
11. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Az érintett vállalkozások forgalma figyelembevételének és a bírságok e forgalommal való arányossága biztosításának szükségessége – Hiány (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
12. *Verseny – Bírság – Összeg – A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerinti korlát – Végrehajtási rendelkezések (17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
13. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Elrettentő hatás mind a jogsértő vállalkozás, mind harmadik felek tekintetében – Jelképes bírság kiszabása figyelemmel az érintett vállalkozás arra irányuló szándékára, hogy a közösségi versenyjogi szabályoknak megfelelően a vele szemben szankciót alkalmazó határozat elfogadása előtt – Kizártság (EK 81. és 82. cikk; 17. tanácsi rendelet, 15. cikk, (2) bekezdés)*
14. *Verseny – Bírság – Összeg – Meghatározás – Szempontok – Az érintett vállalkozás pénzügyi helyzetének figyelembevételére vonatkozó kötelezettség – Hiány – A vállalkozás valós fizetőképessége sajátos társadalmi környezetben – Figyelembevétel – A bírság olyan összegben való rögzítése, amely az érintett vállalkozásnak a bírság következtében történő fizetéseképtelenségét vagy felszámolását idézi elő – Elvi tilalom hiánya (17. tanácsi rendelet, 15. cikk; 98/C 9/03 bizottsági közlemény, 5. pont, b) alpont]*

1. Az EK 81. cikk (1) bekezdése alkalmazásának keretében a Bizottságot terheli nemcsak a kartell létének, de időtartamának bizonyítása is.

E tekintetben a kartellből ideiglenesen kilépő vállalkozást illetően lehetőség van a tényleges megszakítás nélküli részvételének megállapítására, mivel nem azért

lépett ki véglegesen, hogy jelentse a kartellt a Bizottságnak, vagy hogy tisztességes és független versenyt folytasson az érintett piacon, hanem éppen ellenkezőleg, az állítólagos kilépését arra próbálta felhasználni, hogy a saját céljára kihasználja a kartellt.

amelyek célja a jogsértés egészében való megvalósítása, ez a vállalkozás felelős lehet az ugyanazon jogsértés során részvételének időtartama alatt a többi vállalkozás által folytatott magatartásért, amennyiben bizonyítást nyer, hogy tudott a többi vállalkozás jogsértő magatartásáról, vagy azt ésszerű módon feltelezhetette volna, és hajlandó ennek kockázatát elfogadni.

(vö. 36., 38., 42. pont)

2. Valamely vállalkozás, amely másokkal együtt versenyellenes tevékenységben vesz részt, nem mentheti ki magát azzal, hogy a részvételre a többi résztvevő kényszerítette, mivel a nyomást, amely alatt állt, bejelentette volna az illetékes hatóságoknak, és panaszt nyújthatott volna be a Bizottságnál a 17. rendelet 3. cikkének megfelelően, ahelyett, hogy részt vett volna a kérdéses tevékenységekben.

(vö. 87. pont)

(vö. 63. pont)

3. Amennyiben valamely vállalkozás valamely több elemből álló, a közösségi versenyszabályok megsértésében olyan sajátos magatartással vesz részt, amely az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenykorlátozó célú megállapodásban vagy összehangolt magatartásban való részvételre enged következtetni,

4. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás 3. pontjának harmadik franciabekezdése szerint az alapösszeg csökkenthető abban az esetben, ha „a jogsértés[t] megszüntete[tik] a Bizottság beavatkozásával egy időben (különösen akkor, ha a Bizottság ellenőrzést végez)”. Mindenesetre, a Bizottság általában nem veszi figyelembe enyhítő körülményként a jogsértés megszüntetését. Valamely vállalkozásnak a vizsgálat megindítására adott reakcióját csak az

adott ügy körülményeinek figyelembevételével lehet értékelni.

vállalkozás együtt követ el, a bírságok általános szintjének megállapítása során nem valamely vállalkozás állítólagos magatartásának hatását kell figyelembe venni, hanem azon jogsértés összességében gyakorolt hatását, amelyben részt vett.

(vö. 92. pont)

(vö. 103–104., 106. pont)

5. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás 1. pontjának A. alpontja alapján, a Bizottság kifejezetten köteles a jogsértés súlyának megállapításánál figyelembe venni a jogsértés jellegén és az érintett földrajzi piac méretén kívül, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető. Ebből következik, hogy amennyiben a jogsértés súlyát először a jogsértésre vonatkozó tényezők – mint annak jellege és piacra gyakorolt hatása – alapján értékelik, azt második körben módosítják az érintett vállalkozással kapcsolatos körülmények, amelyet másrésztől a Bizottság köteles figyelembe venni; a vállalkozás méretén és kapacitásán kívül nemcsak az esetleges súlyosító körülményeket, hanem amennyiben fellelhetőek, az enyhítő körülményeket is.

6. Amennyiben valamely közösségi versenyjogi jogsértést több vállalkozás együtt követ el, mindegyik esetében meg kell vizsgálni a jogsértésben való részvétel relatív súlyát. Ez a következtetés logikusan következik a büntetések és joghátrányok egyéniesítésének elvéből, amely szerint valamely vállalkozás csak a neki személyesen felróható tények alapján részesíthető joghátrányban, amely elv alkalmazandó minden olyan közigazgatási eljárásban, amelynek során a közösségi versenyjog alapján joghátrányt szabnak ki. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás 2. és 3. pontja alapján a bírság alapösszegét módosítani kell azokra az enyhítő és súlyosító körülményekre tekintettel, amelyek az érintett vállalkozásnál sajátosan felmerülnek.

E tekintetben, amennyiben valamely közösségi versenyjogi jogsértést több

E tekintetben valamely jogsértés résztvevője nem hivatkozhat enyhítő körülményként a jogsértés többi résztvevőjének magatartására, mint például arra a tényre, hogy a kartell többi tagja nagyobb mértékben vagy mélységben vett részt abban. E körülmény adott esetben ezen utóbbi vállalkozások tekintetében súlyosító körülményként értékelhető, de semmiképpen sem vehető figyelembe enyhítő körülményként a jogsértésben részt vevő többi vállalkozás tekintetében.

(vö. 118–120., 125. pont)

7. A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás 3. pontjának első franciabekezdése szerint valamely versenyjogi jogsértésnek a kizárólag passzív módon vagy a vezetőt követő szerepben történő elkövetése – amennyiben bizonyított - enyhítő körülménynek számít. Ez a passzív szerep azt jelenti, hogy az érintett vállalkozás „visszafogottan” viselkedik, vagyis nem vesz részt aktívan a versenyellenes megállapodások kidolgozásában. Valamely vállalkozásnak a kartellben játszott passzív szerepét megalapozó tényezőként lehet – egyebek között - figyelembe venni azt, ha a többi taghoz képest ritkábban vesz részt a

találkozókon, vagy a jogsértéssel érintett piacra később lép be, függetlenül a jogsértésben való részvétel időtartamától, vagy amikor a jogsértésben résztvevő valamely másik vállalkozás képviselője erre vonatkozóan kifejezetten nyilatkozatot tesz.

(vö. 126. pont)

8. Azt a tényt, hogy valamely vállalkozás – amely az árat rögzítő összejátszásban vesz részt a versenytársaival – piaci magatartása nem felel meg a versenytársakkal kötött megállapodásnak, nem kell feltétlenül enyhítő körülményként figyelembe venni a kiszabandó bírság meghatározása során, ugyanis az olyan vállalkozás, amely a versenytársakkal való összejátszás ellenére a megállapodástól eltérő üzletpolitikát folytat, lehet, hogy egyszerűen csak a saját előnyére próbálja felhasználni a kartellt.

(vö. 130. pont)

9. Annak a közösségi versenyjog megsértéséért való bírság kiszabására tekintettel folytatott elemzése során, hogy a jogsértőknek milyen tényleges gazdasági kapacitásuk volt arra, hogy jelentősen

korlátozzák a versenyt, ami előfeltételezi annak elemzését, hogy e vállalkozásoknak milyen az érintett piacon meglévő tényleges jelentősége, azaz milyen hatással vannak rá, a forgalom csak részleges képet ad a valóságról. Nem zárható ki, hogy egy számos tevékenységet végző, jelentős vállalkozás csak járulékosan van jelen meghatározott termékek piacán. Ugyanígy nem zárható ki az sem, hogy a Közösségen kívüli földrajzi piacon jelentős pozícióval rendelkező vállalkozás a közösségi piacon vagy az Európai Gazdasági Térség piacán csak gyenge befolyással rendelkezik. Ilyen esetekben pusztán az, hogy az érintett vállalkozásnak jelentős a világméretű forgalma, nem jelenti szükségképpen azt, hogy meghatározó befolyást gyakorol az érintett piacon. Ezért bár a vállalkozások piaci részesedése nem meghatározó abban a következtetésben, hogy a vállalkozás jelentős gazdasági egységhez tartozik, de releváns annak meghatározása során, hogy milyen hatást tud gyakorolni a piacra.

(vö. 152. pont)

portokra osztja az érintett vállalkozásokat oly módon, hogy az azonos csoportba tartozó vállalkozásokra azonos kiindulópont az irányadó, a csoportokba való osztásnál tiszteletben kell tartani az egyenlő bánásmód elvét, amely akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve, ha e bánásmód objektíve indokolt. Ugyanabban a körben, a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló bizottsági iránymutatás 1. pontja A. alpontjának hatodik bekezdése úgy rendelkezik, hogy többek között az azonos típusú jogsértéseket elkövető vállalkozások mérete között fennálló „jelentős” különbség indokolhat eltérő bánásmódot a jogsértés súlyának mérlegelése során. Másrészt a bírság összegének legalábbis arányosnak kell lennie a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőkkel.

Következésképpen, amikor a Bizottság az ilyen csoportokra osztást végzi, az egyes csoportok tekintetében megállapított küszöbértékek meghatározásának következetesnek és objektíve igazoltnak kell lennie.

10. Amikor a Bizottság a közösségi versenyjog megsértéséért kiszabandó bírságok összegének meghatározása céljából cso-

(vö. 154–156. pont)

11. A versenyjogi bírságok összegének meghatározása során a Bizottság nem köteles az érintett vállalkozások forgalmán alapuló összegek alapján kiszámolni a bírság összegét, azt sem kell biztosítani, hogy mikor ugyanabban a jogsértésben érintett több vállalkozást bírságol meg, a számításai eredményeként kiszabott végső bírságösszegek az e vállalkozások közötti, a világméretű forgalmuk vagy az érintett áru piacáról származó forgalmuk tekintetében fennálló minden különbséget tükrözzenek.

(vö. 159. pont)

12. A 17. rendelet 15. cikkének a felső határt megállapító (2) bekezdése, amely végül a vállalkozással szemben a közösségi versenyjogi megsértéséért kiszabott bírság csökkentését követeli meg abban az esetben, ha az összege meghaladja az üzleti forgalom 10%-át, függetlenül a jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételére szolgáló közbenső számítási műveletektől, nem tiltja azt, hogy a Bizottság a számítása során a vállalkozás forgalmának 10%-át meghaladó közbenső összeget vegyen figye-

lembe, feltéve, hogy a végső összeg nem haladja meg a felső határt.

(vö. 161. pont)

13. Az a tény, hogy valamely vállalkozásnak a bírságot kiszabó határozat meghozatala előtt szándékában állt a versenyjogi szabályoknak való megfelelés, nem elegendő indok arra, hogy a Bizottság csupán jelképes bírságot szabjon ki vele szemben. Ugyanis nemcsak az érintett vállalkozásra, hanem a többi vállalkozásra gyakorolt elrettentő hatás is fontos célja a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének.

(vö. 174. pont)

14. A Bizottság nem köteles a közösségi versenyjogi jogsértés miatt kiszabandó bírság összegének meghatározása során figyelembe venni a vállalkozás nehéz pénzügyi helyzetét, tekintettel arra, hogy az ilyen kötelezettség azzal járna, hogy a piaci feltételekhez legkevésbé alkalmazkodó vállalkozások jogtalan versenyelőnyben részesülnének. Ezt a következtetést nem lehet a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának mód-szerűről szóló bizottsági iránymutatás

5. pontja b) alpontja alapján megkérdőjelezni, amely szerint a vállalkozás valós fizetőképességét kell figyelembe venni. Ez a fizetőképesség ugyanis csak a „sajátos társadalmi környezetben” játszik szerepet, amely azt jelenti, hogy bírság megfizetésének milyen következményei lehetnek, tekintettel különösen a munkanélküliség emelkedésére vagy a termelési láncban az érintett vállalkozáshoz képest feljebb vagy lejjebb lévő ágazatban a gazdasági helyzet romlására.

Másrésztől önmagában a közösségi jog nem tiltja azt, hogy valamely közösségi hatóság által elfogadott intézkedés következtében adott vállalkozás fizetőképételenné váljon, vagy felszámolás alá kerüljön. Ugyanis valamely vállalkozás adott társasági formában történő felszámolása hátrányosan érintheti a tulajdonosok, részvényesek vagy tagok pénzügyi érdekeit, ez nem jelenti azt, hogy a társaság által képviselt személyi, materiális és immateriális elemek is elveszíteneik értéküket.

(vö. 175–177. pont)